

Oikeustapaukset

FINLEX®

Korkeimman oikeuden ennakkopäätökset

KKO:1997/37

Yhdistys

Diaarinumero S 95/1732

Esittelypäivä 28.8.1996

Taltionumero 1134

Antopäivä 21.3.1997

Yhdistyksen sääntöjen mukaan jäsen oli oikeutettu heti eroamaan yhdistyksestä, mutta hän oli velvollinen maksamaan jäsenmaksun eroamisilmoituksensa tekemistä seuraavalta kalenterivuosi- puoliskolta. Tämän maksuvelvoitteen sisältävä sääntöjen kohta ei ollut lainvastainen. Ään.

YhdistysL 13 §

ENNAKKOPÄÄTÖKSEN KOKO TEKSTI

ASIAN KÄSITTELY ALEMMISSA OIKEUKSISSAMUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSAKORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU 21.3.1997

ASIAN KÄSITTELY ALEMMISSA OIKEUKSISSA

Kanne Helsingin raastuvanoikeudessa

Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto TVK r.y:n konkurssipesä kertoi Suomen Teollisuustoimihenkilöiden Liitto r.y:tä (jäljempänä yhdistys) vastaan ajamassaan kanteessa, että yhdistys oli syksyllä 1991 ilmoittanut eroavansa Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto TVK r.y:stä (jäljempänä keskusliitto). Sittenkin konkurssiin asetetun keskusliiton sääntöjen 7 §:n 2 momentin mukaan jäsenjärjestö oli velvollinen suorittamaan keskusliitolle jäsenmaksunsa eroamisilmoituksen tekemistä seuraavalta kalenterivuosi- puoliskolta. Sen vuoksi ja kun yhdistys oli jättänyt 15.3.1992 ja 15.6.1992 erääntyneet jäsenmaksueränsä suorittamatta, konkurssipesä vaati, että yhdistys velvoitetaan suorittamaan pesälle mainitut jäsenmaksut, yhteensä 1 403 972,50 markkaa korkoineen.

Vastaus

Yhdistys kiisti kanteen ja vaati sen hylkäämistä. Yhdistys oli eronnut keskusliiton jäsenyydestä 1.1.1992 alkaen eikä yhdistystä enää eronsa jälkeiseltä ajalta voitu velvoittaa suorittamaan keskusliitolle jäsenmaksua. Keskusliiton sääntöjen 7 §:n 2 momentin mukainen maksuvelvollisuus oli yhdistyslain vastainen.

Raastuvanoikeuden päätös 6.4.1993

Raastuvanoikeus katsoi, että keskusliiton säännöissä tai yhdistyslaissa ei ollut estettä sääntöjen 7 §:n 2 momentin määräykselle, jonka mukaan jäsenjärjestö oli velvollinen suorittamaan keskusliitolle jäsenmaksunsa eroamisilmoituksen tekemistä seuraavalta kalenterivuosi- puoliskolta. Raastuvanoikeus perusteli päätöstään lisäksi sillä, että jäsenmaksu oli luonteeltaan oleellisesti palvelumaksua. Mainituin perustein raastuvanoikeus velvoitti yhdistyksen suorittamaan konkurssipesälle vaaditut 1 403 972,50 markkaa korkoineen.

Helsingin hovioikeuden tuomio 21.6.1995

Yhdistys valitti hovioikeuteen.

Hovioikeus totesi, että yhdistyslain 13 §:n mukaan yhdistyksen säännöissä voitiin määrätä, että yhdistyksestä eroaminen tuli voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä. Aikaa ei kuitenkaan saatu määrätä yhtä vuotta pitemmäksi. Keskusliiton sääntöjen 7 §:n 2 momentin mukaan jäsenjärjestö oli velvollinen suorittamaan keskusliitolle jäsenmaksunsa eroamisilmoituksen tekemistä seuraavalta kalenterivuosi puoliskolta. Keskusliiton säännöt eivät sanotuilta osin olleet yhdistyslain vastaiset. Kun yhdistys oli syksyllä 1991 ilmoittanut eroavansa keskusliitosta, yhdistys oli sääntöjen mukaan velvollinen maksamaan kanteessa vaaditut jäsenmaksuerät.

Näillä perusteilla hovioikeus pysytti raastuvanoikeuden päätöksen lopputuloksen.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeuden jäsenet Tornivuori, Kartano ja Viitanen.
Esittelijä Jussi Sippola.

MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA

Yhdistykselle myönnettiin valituslupa. Valituksessaan yhdistys vaati hovioikeuden tuomion kumoamista.

Konkurssipesä vastasi valitukseen.

KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU 21.3.1997**Perustelut**

Asiassa on kysymys siitä, onko keskusliitto voinut ottaa sääntöihinsä määräyksen, jonka mukaan keskusjärjestöstä eronnut jäsenjärjestö oli velvollinen suorittamaan jäsenmaksun vielä eroamisilmoituksen tekemistä seuraavalta kalenterivuosi puoliskolta.

Yhdistyksen velvollisuus suorittaa keskusliitolle jäsenmaksuja ja muita maksuja on perustunut keskusliiton sääntöihin, jotka yhdistys on keskusliiton jäsenenä hyväksynyt. Kun yhdistys on eroamisilmoituksen tekemällä eronnut keskusliiton jäsenyydestä, kysymys on enää yhdistyksen jäsenyydestä johtuneesta velvoitteesta eikä yhdistymisvapaudesta ja sen piiriin kuuluvasta oikeudesta kuulua yhdistykseen ja erota siitä.

Yhdistyslain 8 §:n 4 kohdan mukaan yhdistyksen säännöissä on mainittava jäsenen velvollisuudesta suorittaa yhdistykselle jäsenmaksuja ja muita maksuja. Säännöksessä ei rajoiteta yhdistyksen oikeutta määrätä säännöissään, että jäsen on velvollinen suorittamaan jäsenmaksua myös eroamisensa jälkeen. Tällaista velvollisuutta koskevan säännöksen pätevyyttä arvioitaessa lähtökohdaksi on otettava yhdistyslain 13 §. Sen mukaan yhdistyksen jäsenellä on milloin tahansa oikeus erota yhdistyksestä, mutta yhdistyksen säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että eroaminen tulee voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä. Tätä aikaa ei saa määrätä yhtä vuotta pitemmäksi. Lain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 64/88) mukaan säännös mahdollistaa yhdistyksen talouden turvaamisen, kun jäsenmaksu voidaan periä vielä eroamisilmoitusta seuraavalta vuodelta. Jäsenoikeuksien osalta todetaan hallituksen esityksessä, että ne säilyvät tämän ajan muuttumattomina, jollei yhdistyksen säännöissä ole määrätty, että vain jäsenmaksuvelvollisuus säilyy.

Kun yhdistyslain 13 § sallii yhdistyksen säännöissä määrättävän, että yhdistyksestä eroaminen tulee voimaan vasta tietyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä, ei ole perustetta katsoa keskusliiton sääntöjä yhdistyslain vastaisiksi siltä osin kuin jäsenen sitoutuminen keskusliittoon on ollut lievempää ja jäsen on jo aikaisemmin vapautunut muista velvollisuuksistaan paitsi jäsenmaksuvelvollisuudesta.

Tämän vuoksi ja kun yhdistys ei ole myöskään näyttänyt sääntöjen kysymyksessä olevan kohdan soveltamisen johtavan kohtuuttomuuteen, Korkein oikeus on ratkaissut asian tuomiolauselmasta ilmenevällä tavalla.

Tuomiolauselmä

Hovioikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Portin, Taipale, Wirilader, Tulokas (eri mieltä) ja Kivinen. Esittelijä Eero Takkunen.

Eri mieltä olevan jäsenen lausunto

Oikeusneuvos Tulokas: Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto TVK r.y:n sääntöjen 7 §:n mukaan jäsenjärjestön ero toteutuu eroamisilmoituksella, jolloin jäsenen velvollisuudet ja oikeudet lakkaavat. Eronnut jäsen on kuitenkin liiton sääntöjen mukaan velvollinen suorittamaan jäsenmaksunsa ilmoituksen tekemistä seuraavalta kalenterivuosi- puoliskolta.

Kyseisen sääntökohdan laillisuutta harkittaessa on lähtökohdaksi otettava hallitusmuodon 10 §:ssä (ennen lainmuutosta 969/1995) säännelty yhdistymisvapaus, joka turvaa myös eroamisen yhdistyksestä. Poikkeuksia on tulkittava suppeasti. Tällaisen poikkeuksen muodostaa yhdistyslain 13 §:ssä mainittu mahdollisuus määrätä yhdistyksen säännöissä, että jäsenen eroaminen tulee voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä, mitä aikaa ei ole lupa määrätä yhtä vuotta pitemmäksi.

Yhdistyksen taloudelliset edut, joihin myös nyt esillä olevassa asiassa on viitattu, voidaan turvata sekä lykkäämällä sääntömääräyksellä eron voimaantuloa että asettamalla eronneelle jäsenelle velvollisuus jäsenmaksun suorittamiseen vielä eron jälkeiseltä ajalta. Eroavan jäsenen kannalta vaihtoehdot sen sijaan johtavat erilaisiin lopputuloksiin. Viimeksi mainitussa tapauksessa jäsenmaksuvelvollisuus tulee kattamaan myös sellaisen ajanjakson, jolta jäsenmaksulle ei enää tule vastiketta. Tällä seikalla on merkitystä varsinkin silloin, kun yhdistyksen tarkoituksena on jäsentensä taloudellisten etujen valvominen. Järjestely ei ole perustuslain mukainen.

Yhdistyslain 8 §:n mukaan säännöissä on mainittava yhdistyksen jäsenen velvollisuudesta suorittaa yhdistykselle jäsenmaksuja ja muita maksuja. Maksuvelvollisuutta ei voida sääntömääräyksiin ulottaa entisiin jäseniin tai muihin yhdistyksen ulkopuolisiin. Tämä ei kuitenkaan estä perimästä eronneelta jäseneltä sääntöihin perustuvia maksuja, jotka kohdistuvat jäsenyysaikaan.

Esitetyillä perusteilla katson, ettei keskusliiton sääntöjen 7 §:n määräys jäsenmaksuvelvollisuudesta jäsenyyden lakkaamisen jälkeiseltä ajalta ole vastaajaa velvoittava. Hylkään kanteen.

Ennakkopäätösten etusivulle